

Schriftelijke vragen cf. art. 32 van het Reglement van Orde

Rotterdam, 22 maart 2024

Betreft: **JeugdzorgPlus in Rotterdam en regio**

Geachte voorzitter,

Afgelopen week heeft Jason Bhugwandass, ervaringsdeskundige gesloten jeugdzorg, zijn onderzoek over de Zeer Intensieve Kortdurende Observatie en Stabilisatie (ZIKOS) afdelingen binnen JeugdzorgPlus gepubliceerd. Hierin wordt beschreven hoe het er volgens ervaringsdeskundigen aan toegaat achter gesloten deuren. En die bevindingen zijn erg zorgwekkend. Zo wordt onder andere omschreven dat jongeren zich niet veilig voelen en er vormen van geweld als wurrgrepen, vernedering en seksueel misbruik plaatsvinden.¹

Dat er misstanden plaatsvinden op ZIKOS afdelingen, en andere gradaties van JeugdzorgPlus (gesloten jeugdzorg), is al langer bekend. In 2020 werd al duidelijk dat Nederland 'kampioen is in uit huis plaatsen'. Uit onderzoeken blijkt dat in gesloten jeugdzorg vaak geweld plaatsvindt en cliënten regelmatig in een isoleercel belanden. Deskundigen noemen de gesloten jeugdzorginstellingen ook wel het 'afvalputje van de jeugdzorg'.²

In hervormingsbeleid ligt dan ook de nadruk op het sluiten van gesloten afdelingen, met als ambitie nul gesloten afdelingen in 2030, aldus het uitvoeringsplan af- en ombouw gesloten jeugdhulp³. De Gemeenschappelijke Regeling Jeugdhulp Rijnmond (GRJR) heeft, samen met de andere vier jeugdhulpregio's in regio ZuidWest, een bovenregionaal plan opgesteld om invulling te geven aan de ambities van de ombouw van de gesloten jeugdzorg.⁴ GRJR zet met haar inkoopstrategie van JeugdzorgPlus in op het 'afbouwen van gesloten jeugdhulp door in te zetten op (open) alternatieve zorgvormen voor geslotenheid in lijn met het ambitiedocument'.⁵

Begin 2023 gaf de gemeenteraad Ridderkerk in een brief aan dat de afbouw door de ambitie sneller ging dan voorzien. Helaas leidt dit ook tot nadelige financiële gevolgen voor de jeugdhulpaanbieders. Dit komt onder meer omdat de vaste lasten die de aanbieders van gesloten jeugdhulp hebben (o.a. huisvestingslasten en personeelslasten) gelijk blijven tegenover teruglopende inkomsten door de dalende instroom.⁶ De meest recente landelijke cijfers laten zien dat de forse daling van gesloten zorg die is ingezet af lijkt te vlakken. Tien gesloten jeugdhulporganisaties laten in een gezamenlijke brief weten dit niet onverwacht te vinden, aangezien er nog onvoldoende geïnvesteerd wordt in het opbouwen van (ambulante en residentiele) alternatieven voor gesloten jeugdhulp. Daarbij kunnen sommige locaties niet

¹ https://www.expex.nl/wp-content/uploads/2024/03/06032024_Jason_Gesloten-jeugdzorg_drukker2.pdf

² <https://nos.nl/regio/gelderland/artikel/49427-nederland-is-kampioen-uit-huis-plaatsen-forse-kritiek-op-jeugdzorg>

³ <https://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/xx-0>

⁴ https://www.jeugdhulprijnmond.nl/wp-content/uploads/2023/12/AB5_b1-Actualisatie-bovenregionaal-plan-JZ.pdf

⁵ <https://www.jeugdhulprijnmond.nl/werkwijze/inkoop/#:~:text=Inkoop%20JeugdhulpPlus%20vanaf%202023,in%20lijn%20met%20het%20Ambitiedocument.>

⁶ <https://raad.ridderkerk.nl/Documenten/2023-02-10-RIB-ontwikkelingen-JeugdhulpPlus-GRJR.pdf>

de gewenste fysieke aanpassingen doorvoeren omdat de hiervoor bedoelde SPUK gelden, transformatiemiddelen die gemeenten via het Rijk ontvangen, niet worden doorgezet.⁷

De gesloten jeugdzorg rammelt dus aan alle kanten, maar volledige hervorming lijkt met het huidige (financiële) beleid nog ver weg. In Rotterdam wordt ook JeugdzorgPlus aangeboden. De gemeente heeft, in regioverband, een aantal belangrijke verantwoordelijkheden met betrekking tot de gesloten jeugdzorg. Middels onderstaande vragen wil onze fractie meer inzicht verkrijgen in de gesloten jeugdzorg binnen Rotterdam en regio.

Allereerst is het belangrijk om te benoemen dat Rotterdam zelf geen ZIKOS afdeling heeft (een opschaling binnen JeugdzorgPlus). Rotterdam is aangesloten bij landsdeel Zuidwest, welke gebruik maakt van de ZIKOS locatie in Harreveld. Er loopt nu een onderzoek naar de signalen, waardoor er voor nu geen nieuwe jeugdigen worden geplaatst. Uit de brief van VNG wordt duidelijk dat één jeugdige uit Rotterdam hier verblijft.⁸

1. Zijn er mogelijkheden, gezien de zeer ernstige signalen over deze afdeling, om de Rotterdamse jongere over te plaatsen naar een (tijdelijk) passende oplossing in de regio als hij/zij hier zelf behoefte aan heeft? Totdat het onderzoek is afgerond en meetbare verbeteringen zijn doorgevoerd op de ZIKOS afdeling?

Nu volgt een aantal vragen aangaande de JeugdzorgPlus aangeboden in Rotterdam en regio.

2. Hoeveel jeugdzorginstellingen met een gesloten afdeling telt de regio? En hoeveel instellingen zijn gevestigd in de gemeente Rotterdam?

In een wethoudersbrief van afgelopen februari valt te lezen dat het rijk aanvullend middelen beschikbaar stelt, via een SPUK, aan gemeenten ter dekking van de frictiekosten van gesloten jeugdhulp. Landelijk betreft dit een bedrag van € 295 mln.⁹

De zogenoemde transformatiemiddelen die via SPUK Integraal Zorg Akkoord (IZA) beschikbaar zijn, mede voor jeugdzorg, worden beheerd door verzekeraars. Gemeenten kunnen medeaanvrager zijn van zo'n transformatiemodel.

3. Wat is de looptijd van de SPUK?
4. Hoeveel geld is bestemd voor regio ZuidWest? En welke instellingen krijgen een deel van de SPUK?
5. Hoeveel is in 2023 aan transformatiemiddelen toegekend aan JeugdzorgPlus instellingen in de regio ZuidWest? Welke instellingen hebben deze middelen gekregen?
6. Is de gemeente Rotterdam een mede-aanvrager geweest van de SPUK gelden, zowel in 2023 als dit jaar?
7. Via welke andere wegen ontvangen JeugdzorgPlus instanties financiële middelen? Kan schematisch weergegeven worden waar zij deze middelen aan mogen uitgeven?

Onze wethouder zorg ziet ook dat de snelheid van de jeugdzorgtransformatie leidt tot kostenstijgingen om passende zorg te blijven bieden, en volgens hem is de grens bereikt van

⁷ <https://www.binnenlandsbestuur.nl/sociaal/gemeenten-zetten-spuk-gelden-voor-aanpassingen-gesloten-jeugdzorg-niet-door>

⁸ <https://gemeenteraad.rotterdam.nl/Agenda/Document/1b6bca8f-63ed-4036-8e18-2ef3493b44b4?documentId=a96b3a75-b73e-4ae5-835b-9fc1732a3fc2&agendaItemId=98ce2020-28c5-4085-88a0-57059556b4e1>

⁹ <https://gemeenteraad.rotterdam.nl/Agenda/Document/1b6bca8f-63ed-4036-8e18-2ef3493b44b4?documentId=b31274e7-07bf-45e8-abf3-4110ba3adcaa&agendaItemId=98ce2020-28c5-4085-88a0-57059556b4e1>

wat maatschappelijk verantwoord is. De wethouder heeft bij de landelijke politiek aangedrongen op een structurele oplossing voor de meerkosten.

8. Wat verstaat het college onder een structurele oplossing?

Al eerder bleek dat jeugdzorgplusinstellingen in de regio, Schakenbosch en iHUB, zich beiden bevinden in een zorgelijke financiële situatie. In 2022 ontstonden bij de Jeugdautoriteit zorgen over de gesloten jeugdhulp, waardoor voor beide instellingen een draaiboek continuïteit jeugdhulp is opgesteld. Zij hebben eind 2023 een concept continuïteitsplan opgesteld om cruciale hulp te kunnen blijven leveren. Locatie iHUB valt direct onder GRJR verantwoordelijkheid, Schakenbosch onder de gemeente Den Haag.

Uit de brief blijkt ook dat het continuïteitsplan van iHUB nog niet helemaal voldoet aan het Bovenregionaal Plan gesloten jeugdhulp. Er zou nu gewerkt worden aan een concretere uitwerking binnen de kaders.

9. Welke concrete stappen worden nu genomen om het continuïteitsplan wel te laten voldoen aan de kaders?

De organisatie Horizon heeft een JeugdhulpPlus locatie in Rotterdam genaamd Bergse Bos, welke niet is genoemd in bovengenoemde wethoudersbrief. In de inspectierapporten van de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ) die over de jaren zijn gepubliceerd, staan een aantal 'aandachtspunten' voor Bergse Bos.

In de rapporten van zowel 2020 als 2024 komt naar voren dat de chill-out ruimte van Bergse Bos, waar jongeren tijdelijk afgezonderd kunnen worden van de groep, niet kindvriendelijk genoeg is. In 2020 zou de locatie al plannen hebben om de chill-out ruimte kindvriendelijker te maken.

10. Heeft locatie Bergse Bos SPUK gelden ontvangen om fysieke aanpassingen, waar om gevraagd wordt, te realiseren? Of zijn er andere budgetten geweest waar aanspraak op gemaakt kon worden?

Uit het inspectierapport blijkt ook dat vrijheidsbeperkende maatregelen worden ingezet zonder legitieme reden: 'Waar vaste krachten regelmatig alternatieven inzetten, grijpen tijdelijke krachten vaker direct naar vrijheidsbeperkende maatregelen zoals vastpakken en vasthouden en slaan zij de inzet van een alternatieve interventie over. (...) Uit de gesprekken met jongeren en het dossieronderzoek haalt de inspectie enkele voorbeelden van vastpakken en vasthouden waarbij onvoldoende navolgbaar is dat hierbij sprake was van acute onveiligheid. Ook hoort de inspectie terug dat een jongere letsel heeft opgelopen als gevolg van onjuist fysiek ingrijpen door een pedagogisch medewerker.'¹⁰

In 2020 werden soortgelijke signalen vastgesteld: 'Medewerkers en jeugdigen vertellen dat het dagelijks voorkomt dat jeugdigen gefixeerd moeten worden.(...) Een jeugdige vertelt dat het voorkomt dat de groepsleiding een polsklem gebruikt bij het fixeren en dat dit pijn doet. De inspectie vindt het toedienen van pijnprikkels in de gesloten jeugdzorg, zeker bij jonge kinderen, niet acceptabel.'

11. Hoe reflecteert de wethouder op deze zorgwekkende signalen, die al vier jaar op rij worden vastgesteld?

¹⁰ <https://www.igj.nl/publicaties/rapporten/2024/02/29/horizon-locatie-bergse-bos-in-rotterdam#:~:text=De%20inspectie%20concludeert%20dat%20Bergse,de%20inzet%20van%20vrijheidsbeperkende%20maatregelen.>

De conclusie uit het IGJ inspectierapport in 2024 luidt als volgt: ‘ De inspectie vraagt om een verbeterplan op de punten waar binnen Bergse Bos verbetering nodig is. (...) Daar waar de samenwerking met **de opdrachtgevende gemeenten en ketenpartners** nodig is om verbetering te realiseren, wordt van alle partijen een gedeelde verantwoordelijkheid verwacht om te komen tot een passende oplossing geredeneerd vanuit het belang van de jongeren.’

Belangrijk om te noemen is dat gemeenten ‘verantwoordelijk zijn voor de continuïteit van zorg voor de betreffende jeugdigen, wat voor de korte termijn betekent dat ‘het voortbestaan van de betreffende instellingen gewaarborgd moet zijn.’¹¹

12. Kan de verantwoordelijkheid die gemeenten hebben nader verklaard worden?
13. Welke rol heeft de gemeente reeds opgepakt om tot ‘een passende oplossing’ te komen voor de jongeren in Bergse Bos?
14. Heeft de gemeente Rotterdam inzicht in de (financiële) situatie van Bergse Bos? Zijn er de afgelopen jaren zorgen geweest om de financiën?
15. Is er voor Bergse Bos ook een Draaiboek Continuïteit jeugdhulp in werking getreden? Zo niet, waarom niet?
16. Hoe kan het dat, over vier jaar tijd, dezelfde misstanden worden geconstateerd?
17. Welke consequenties bestaan er als er over de jaren heen geen verbetering zichtbaar is?
18. In hoeverre heeft de gemeente, al dan niet in regioverband, een rol in het vaststellen van die consequenties?
19. Zijn er andere signalen bekend van JeugdhulpPlus instellingen in de regio (naast eerdergenoemde locaties), waar gedurende langere tijd niet wordt voldaan aan de inspectiekaders?

Zoals eerder genoemd is het de ambitie om gesloten jeugdhulp af te bouwen. Rotterdam heeft in 2021 als coördinerende gemeente een bovenregionaal plan opgesteld voor het landsdeel, waarin staat dat toegewerkt wordt aan verdere afbouw van het aantal gesloten bedden tot 2028. Schakenbosch is aangewezen als locatie in het landsdeel voor gesloten jeugdhulp. De ambitie is groot. Op 1 januari 2023 bedroeg het aantal jongeren in een JeugdzorgPlus instelling in regio Zuid West 135. De ambitie is om in 2025 de maximumcapaciteit bedden terug te dringen naar 54, aangevuld met hybride bedden.¹²

20. Hoeveel jongeren zullen ongeveer moeten gaan verhuizen naar Schakenbosch de komende jaren? Welke tijdlijn is hiervoor opgesteld?

De wethouder zegt: ‘Mijn inzet is niet de volledige afbouw van de gesloten jeugdzorg, maar passende zorg voor deze kwetsbare kinderen.’

21. In twee jaar tijd wordt het aantal bedden meer dan gehalveerd. Kan worden toegelicht hoe de jongeren die zich nu nog binnen de JeugdzorgPlus bevinden, en jongeren die in de toekomst dezelfde hulpvraag hebben, opgevangen zullen worden als voor hen geen bed op een gesloten afdeling beschikbaar zal zijn? Hoe ziet het alternatief eruit?
22. En wat verstaat de wethouder onder passende zorg?

De kinderrechter beslist of een jongere JeugdzorgPlus nodig heeft. Als dat zo is, legt de rechter een civiele maatregel op en spreekt de ‘machtiging gesloten jeugdhulp’ uit.¹³

¹¹ <https://raad.ridderkerk.nl/Documenten/2023-02-10-RIB-ontwikkelingen-JeugdhulpPlus-GRJR.pdf>

¹² https://www.jeugdhulprijnmond.nl/wp-content/uploads/2023/12/AB5_b1-Actualisatie-bovenregionaal-plan-JZ.pdf

¹³ <https://www.jeugdzorgnederland.nl/jeugdhulp/jeugdzorgplus/>

23. Wordt reeds met rechters gesproken over hoe het opleggen van een civiele maatregel zich verhoudt tot de ambitie gesloten jeugdzorg?
24. Zijn er in de brede zin obstakels of vraagstukken (die nog niet genoemd zijn) waar het college tegenaan loopt in het kader van de ambitie? Hoe wordt hiermee omgegaan?

Ik kijk uit naar uw beantwoording.

Hoogachtend,

A handwritten signature in black ink, appearing to be 'Dennis Tak', written over a light blue horizontal line.

Dennis Tak

PvdA Rotterdam